

Література:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>

2. Про продовольчу безпеку України: проект Закону України від 28.04.2011 р. № 8370-1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF6GI01A?an=3>

3. Алішов Гамід Надір-огли. Продовольча безпека України та чинники, що формують її рівень. *Економіка і суспільство*. Випуск №13. 2017. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/27.pdf

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-74>

INTERNATIONAL SCIENTIFIC COOPERATION AND PROGRAMMATIC LEGAL REGULATION: THE EXPERIENCE OF UKRAINE

МІЖНАРОДНА НАУКОВА СПІВПРАЦЯ ТА ПРОГРАМНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Tytska Ya.O.

*PhD in Law,
Associate Professor at the Department
of State and Legal Disciplines,
Faculty of Law and Economics,
International Humanitarian University,
Odessa, Ukraine*

Тицька Я.О.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін
факультету права та економіки,
Міжнародний гуманітарний
університет
м. Одеса, Україна*

У вимірі сучасних викликів безспірною вбачається важливість системного та комплексного аналізу релевантних моделей та форматів щодо обґрунтованої та водночас творчої реалізації універсальної й європейської договірної моделі наднаціонального впливу на наукові дослідження та й на зміст норм українських правових програмних актів. Слід одразу констатувати, що стосовно програмного регулювання науки профільний Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 р. № 1621-IV [1] узагалі не передбачає ані формат міждержавних цільових програм, ані порядок іноземного чи міжнародного фінансування державних цільових програм, до яких цей

акт відносить загальнодержавні програми науково-технічного розвитку, інші наукові та науково-технічні програми.

Водночас у Законі України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III [2] міжнародні договори України не віднесені до правової основи формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. Змінами до цього закону, запровадженими після 2022 року було встановлене нові пріоритетні напрями розвитку науки і техніки на період до припинення або скасування воєнного стану в Україні, серед яких до міжнародного виміру належать тільки фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі.

Відповідні пріоритети містить й відповідний Перелік пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, схвалений постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. № 476 [3], який додає до них й такий вимір, як «національні інтереси України в контексті геополітичних проблем сучасного глобалізованого світу та формування нового міжнародного правопорядку» та «розвиток національної правової системи в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України». Подібний підхід до програмування у сфері науки містить й Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 8 вересня 2011 р. № 3715-VI [4], який практично не встановлює підстав для зовнішнього наукового співробітництва.

Водночас питання міжнародних програм згадується у Законі України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР [5], який передбачає обов'язковість такої експертизи для «міждержавних наукових і науково-технічних програм, що реалізуються на підставі міжнародних договорів України в межах її території».

Але міжнародного виміру власне наукових експертиз цей закон не містить ані у вимірі конкретних джерел нормативного регулювання експертизи, ані стосовно її видів, зазначаючи лише, що співробітництво України з іншими державами у сфері наукової і науково-технічної експертизи здійснюється відповідно до міжнародних договорів України, та що міжнародні договори України можуть встановлювати «інші правила, ніж ті, що передбачаються законодавством України про наукову і науково-технічну експертизу».

Варто додати, що уряд України прагне робити й певні організаційні кроки щодо організації міжнародної наукової співпраці не тільки у

форматі розвитку норм профільного закону, але й на підставі укладених угод з ЄС.

Прикладом такої діяльності є Положення про національні контактні пункти та Координаційний центр Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та Програми з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021-2025), комплементарної до програми «Горизонт Європа», схвалене постановою від 27 лютого 2024 р. № 214 [6]. Цей документ фактично покладає функціонал з організації «підтримки та супроводження» програми «Горизонт Європа» і програми «Євратом» на окрему посадову особу структури, що має відповідні наукові підрозділи, або громадської наукової організації, з статусом юридичної особи.

Так саме функції Координаційного центру програм «Горизонт Європа» та «Євратом» покладаються на наявний або спеціально утворений структурний підрозділ закладу чи установи, що має наукові підрозділи, та визначається він наказом Міністерства освіти і науки України (МОНУ) за поданням такої юридичної особи. При цьому МОНУ для проведення конкурсного відбору утворює комісію з відбору національних контактних пунктів, а перелік національних контактних пунктів за напрямом діяльності у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, власне, й затверджується наказом МОНУ.

Певною мірою систематизувати компетенцію МОНУ у вимірі зовнішнього наукового співробітництва мало метою чинне Положення про МОНУ, затвердженого постановою Кабміну України від 16 жовтня 2014 р. № 630 в її чинній редакції [7]. Примітно, що це Положення у ст. 2 не згадує міжнародні акти серед нормативних джерел діяльності МОНУ, не передбачає міжнародні та закордонні підстави для формування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, державних цільових та науково-технічних програм.

Більш загальним документом у цій сфері, затвердженим на рівні МОНУ, є Порядок реєстрації міжнародних науково-технічних програм і проектів, що виконуються в рамках міжнародного науково-технічного співробітництва українськими вченими, а також грантів, що надаються в рамках такого співробітництва. Відповідний наказ МОНУ від 20 листопада 2017 р. № 1507 [8], серед іншого охоплює й формування відповідного реєстру міжнародно-технічних програм і проектів.

Саме цей Порядок містить визначення міжнародного науково-технічного проекту, як комплексу взаємопов'язаних, спрямованих на дослідження, розроблення, удосконалення та впровадження науково-технічних досягнень робіт (заходів), що проводяться спільно українськими й іноземними вченими відповідно до законодавства

України. Водночас міжнародна науково-технічна програма визначається Порядком як нормативно визначені організаційні межі реалізації міжнародних науково-технічних проєктів, об'єднаних для досягнення спільної мети в рамках пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки країн-партнерів; очевидно що у баченні Порядку і проєкти й програми, які підлягають реєстрації МОНУ, мають формуватися саме за українським законодавством.

Таким чином, законодавство України про програмне управління не регламентує аспекти міжнародної наукової співпраці та міжнародного науково-технічного співробітництва. Чинні програмні та організаційні акти як складова законодавства України стосовно науки та наукової діяльності відрізняються істотною суперечливістю як стосовно окреслення ролі та функцій міжнародних договорів про наукову співпрацю так й у форматі окреслення ролі міжнародних програм та проєктів. Основним регулятором у цій сфері виступає профільне міністерство, що залишає питання академічної свободи доволі дискусійним; крім того національні пріоритети наукового пошуку, критерії ефективності наукової діяльності та водночас підходи стосовно міжнародних програм фактично регламентуються у підзаконних актах України доволі несинхронізоване.

Література:

1. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV. *ВПУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>
2. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2623-III. *ВПУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>
3. Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. № 476. *ВПУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/476-2024-п>
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 8 вересня 2011 р. № 3715-VI. *ВПУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
5. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР. *ВПУ*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вп>

6. Про затвердження Положення про національні контактні пункти та Координаційний центр Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій “Горизонт Європа” та Програми з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021-2025), комплементарної до програми “Горизонт Європа”: постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2024 р. № 214. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2024-п>

7. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України: постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п>

8. Про затвердження Порядку реєстрації міжнародних науково-технічних програм і проєктів, що виконуються в рамках міжнародного науково-технічного співробітництва українськими вченими, а також грантів, що надаються в рамках такого співробітництва: наказ Міністерства освіти і науки від 20 листопада 2017 р. № 1507, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2017 р. № 1564/31432. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1564-17>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-75>

COUNTERACTING ORGANIZED DRUG CRIME

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ

Halai A. Yu.

*Postgraduate Student
Odesa State University
of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

Галай А. Ю.

*аспірант
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Незаконний обіг наркотиків визнається суспільно небезпечним та злочинним більшістю країн світового співтовариства, а у багатьох державах його окремі прояви розцінюються як тяжкі та особливо тяжкі кримінальні правопорушення [3, с. 342]. У зв'язку з чим у національному законодавстві різних країн застосовано різні правові підходи до боротьби з організованою злочинністю [3, с. 454].

Протидія наркобізнесу визначається як послідовна діяльність оперативних підрозділів у напрямі недопущення подальшого поширення наркобізнесу та мінімізації його наслідків. Створена